नद्यांच्या पाणी गुणवत्तेमध्ये
सुधारणा करण्याबाबत धोरण

महाराष्ट्र शासन
पर्यावरण विभाग, मंत्रालय,
शासन निर्णय, क्रमांक मंमबै- २००९/३२५/प्र क्र ६१/तांक १
नवीन प्रशासन भवन, १५ वा मजला, मादाम कामा मार्ग, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक : १३ जुलै, २००९.

संदर्भ :- १. पर्यावरण विभाग, मंत्रालय, मुंबई शासन निर्णय, क्र. मुमंबै-२०००/ ३२६/ प्र.क्र.२२/ तां.क.३, दिनांक १५.०७.२०००.
२. उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभाग, मंत्रालय, मुंबई शासन निर्णय, क्र. आयडीसी-१८२२/(८३०६)/ उद्योग-१४, दिनांक ३०.०६.२००४.

प्रस्तावना :-

नद्यांच्या खोऱ्यांच्या क्षेत्रामध्ये उद्योग धंद्यांचे पर्यावरण विषयक स्थान विनियमन धोरण शासनाने दिनांक १५.०७.२००० च्या शासन निर्णयाव्दारे जाहीर केलेले होते. त्यामध्ये महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळाच्या काही अस्तित्वात असलेल्या औद्योगिक क्षेत्रासाठी सदर स्थान नियमन धोरणामध्ये संदर्भ क्र.२ प्रमाणे सुधारणा करण्यात आलेली होती. वाढते औद्योगिकीकरण व शहरीकरण, पर्यावरणास पोषक उत्पादन प्रक्रियेचा विकास, तसेच पर्यावरण विषयक पायाभूत सुविधेची निर्मिती या बाबींचा विचार करुन सदर स्थान नियमन धोरणामध्ये सुधारणा करण्याबाबतचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधिन होता. त्या अनुषंगाने, जाहिर सुचना देऊन मागविण्यात आलेल्या सर्व आक्षेप / सूचनांचा सर्वकष विचार करण्यात आलेला आहे.

शासन निर्णय :-

महाराष्ट्रातील प्रमुख २० नद्यांच्या व उपनद्यांच्या क्षेत्राचे वर्गीकरण अ-१, अ-२, अ-३ व अ-४ या चार वर्गामध्ये, नद्यांच्या त्या क्षेत्रातील अपेक्षित पाणी वापरासंबंधी विचार करुन वर्गीकरण करण्यात आलेले आहे. २० प्रमुख नद्या व त्या नद्यांच्या प्रमुख उपनद्यांच्या क्षेत्राचे वर्गीकरण परिशिष्ट-१ मध्ये नमूद करण्यात आलेले आहे. तसेच अ-१, अ-२, अ-३ व अ-४ या वर्गामध्ये असलेल्या पाण्याचा अपेक्षित उपयोग परिशिष्ट-२ मध्ये नमूद करण्यात आलेला आहे. नदीच्या पाण्याची गुणवत्ता विहित

उपयोगासाठी योग्य राखण्यासाठी उद्योगांचे स्थाननिश्चयन तसेच नागरी क्षेत्रामध्ये पर्यावरण सुविधांचा विकास होण्यासाठी खालीलप्रमाणे नियमन करण्यात येत आहे :

१. अ-१ या वर्गामध्ये नदीच्या नियंत्रक पूररेषेपासून दोन्ही बाजूस तीन किलोमिटरपर्यंतच्या क्षेत्रात उद्योग उभारण्यासाठी प्रतिबंध राहिल. त्यानंतरच्या पाच किलोमीटर पर्यंतच्या क्षेत्रात हिरव्या व नारिंगी संवर्गातील उद्योग उभारणे अनुज्ञेय राहील. त्यापुढील म्हणजेच आठ किलोमीटर नंतरच्या क्षेत्रात कोणत्याही कारखान्यांना योग्य ती प्रदूषण नियंत्रण यंत्रणा बसविल्यानंतर परवानगी देता येईल. धरणाच्या बुडीत क्षेत्राच्या दोन्ही बाजूंस ८ कि. मी. अंतरापर्यंतच्या डोंगरक्षेत्रात कोणत्याही उद्योगांना परवानगी अनुज्ञेय नाही. अ-१ वर्ग क्षेत्रात नदीवर भविष्यात एखादे नवीन धरण निर्माण झाल्यास, अ-१ क्षेत्रामध्ये कोणताही बदल होणार नाही. अ-१ क्षेत्रातील कार्यरत असलेल्या उद्योगांनी तीन वर्षाच्या कालावधीमध्ये "शुन्य निकसन (Zero Discharge)" करणे बंधनकारक राहिल.

२. राज्यातील सर्वसाधरण उद्योगांसाठी अ-२ वर्गीकरणामध्ये नदी किना-यापासून पहिला ५०० मीटरचा पट्टा ना-विकास क्षेत्र, त्यापुढील ५०० मीटर म्हणजेच नदी किना-यापासून ५०० ते १००० मीटरच्या पट्टयात ग्रीन संवर्गातील उद्योग, त्यापुढील १,००० मीटरच्या क्षेत्रामध्ये म्हणजेच १,००० ते २,००० मीटरच्या पट्टयामध्ये हरित व नारिंगी संवर्गातील उद्योग, व तद्नंतर म्हणजे नदी किना-यापासून २,००० मीटरनंतर सर्व उद्योगांना परवानगी असेल.

३. महाराष्ट्र औद्योगिक विकास क्षेत्रासाठी नदी किना-यापासून पहिला ५०० मीटरचा पट्टा ना-विकास क्षेत्र त्यापुढील २५० मीटर म्हणजेच नदी किना-यापासून ५०० ते ७५० मीटरच्या पट्टयात हरित व नारिंगी संवर्गातील उद्योग, तद्नंतर म्हणजे नदी किना-यापासून ७५० मीटर नंतर सर्व उद्योगांना परवानगी असेल. परंतु यासाठी औद्योगिक क्षेत्रामध्ये महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळाच्या मार्फत / माध्यमाने सांडपाणी एकत्रिकरण, सामायिक सांडपाणी प्रक्रिया यंत्रणा व प्रक्रिया केलेल्या सांडपाण्याची विल्हेवाट यंत्रणा असणे आवश्यक आहे.

४. महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळाच्या वसाहतीमध्ये असलेल्या उद्योगांचे संनियंत्रण योग्य रितीने शक्य असल्याने, तसेच महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळाच्या क्षेत्रामध्ये पर्यावरण विषयक पायाभूत सुविधा असल्यामुळे, महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळाच्या औद्योगिक क्षेत्रासाठी, सर्वसाधारण धोरणास, अ-२ वर्ग क्षेत्रासाठी खालीलप्रमाणे अपवाद करण्यात आलेले आहेत.

अ. नदीच्या नियंत्रक पूररेषेपासूनच्या १०० मीटर पर्यंतच्या क्षेत्रात व्यावसायिक वापरास प्रतिबंध राहिल.

ब. नदीच्या नियंत्रक पूररेषेपासून १०० ते ५०० मीटरच्या भागामध्ये दिनांक ३० जून, २००४ रोजीच्या शासन निर्णयानुसार सर्व सामान्य जनतेच्या सर्वसाधारण वापरासाठी आवश्यक प्रदूषणविरहीत ॲक्टीव्हिटीज परिशिष्ट ३ प्रमाणे नमूद केल्याप्रमाणे अनुज्ञेय राहतील

५. अ-३ व अ-४ या दोन्ही वर्गामध्ये नदीच्या नियंत्रक पूररेषेपासून दोन्ही बाजूस अर्धा किलोमीटरपर्यंतच्या क्षेत्रात उद्योग उभारण्यासाठी प्रतिबंध राहिल. त्यानंतरच्या अर्ध्या किलोमीटर पर्यंतच्या क्षेत्रात हिरव्या व नारिंगी संवर्गातील उद्योग उभारणे अनुज्ञेय राहिल. त्यापुढील म्हणजेच नियंत्रक पूररेषेपासून एक किलोमीटर नंतरच्या क्षेत्रात कोणत्याही कारखान्यांना योग्य ती प्रदूषण नियंत्रण यंत्रणा बसविल्यानंतर परवानगी देता येईल.

६. अ-१, अ-२, अ-३ व अ-४ वर्गीकरण केलेल्या क्षेत्रात व म.प्र.नि.मंडळाचे संमतीपत्र व पर्यावरण विषयक परवाना असलेल्या उद्योगांबाबत सध्या अस्तित्वात असलेल्या उद्योगांपैकी काही उद्योग ना विकास क्षेत्रामध्ये असतील, तसेच काही लाल संवर्गातील उद्योग ना विकास क्षेत्रामध्ये किंवा हिरव्या व नारिंगी क्षेत्रातील उद्योगांसाठी अनुज्ञेय असलेल्या भागामध्ये अस्तित्वात असतील, अशा उद्योगांच्या अस्तित्वाला कोणतीही बाधा येणार नाही. अशा उद्योगांना स्त्रोत प्रदुषणात घट होत असल्यास आधुनिकीकरण, विस्तारीकरण आणि / किंवा उत्पांदनाचे अदलाबदल करण्यास मंजुरी मिळू शकेल.

७. नवीन उद्योग स्थापण्यास बंदी घालण्यात आलेल्या क्षेत्रामध्ये प्रदुषणविरहीत बिगर औद्योगिक प्रकल्प / व्यवसाय करण्यास महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळाच्या परवानगीने अनुमती देण्यात यावी. याबाबत परिशिष्ट-४ मधील यादी ही मार्गदर्शक राहिल.

८. ना विकास क्षेत्रामध्ये हॉटेल्स्, रिसॉर्ट, इ. प्रकारच्या पर्यटन उद्योगांनी नदीमध्ये सांडपाणी व घनकचरा जाऊ न देण्याच्या अटीसह म.प्र.नि.मंडळातर्फे परवानगी दिली जाऊ शकेल. सदर उद्योगांनी त्यांच्याकडे सांडपाणी प्रक्रिया यंत्रणा बसवून, उत्सर्जित होणारे प्रक्रिया केलेले सांडपाणी नदीच्या

नियंत्रक पूररेषेपासून १०० मीटर अंतराच्या पुढे विसर्जित करणे बंधनकारक राहिल. ज्या हॉटेल्स्, रिसॉर्ट, इ. उद्योगांनी सेप्टीक टँक / सोक पिट प्रस्तावित केले आहे, त्यांना नदीच्या नियंत्रक पूररेषेपासून १०० मीटर अंतरापर्यंत परवानगी अनुज्ञेय नाही.

९. भातसा जलग्रहण क्षेत्रासाठी उद्योग विभागाने शासन निर्णय क्रमांक : आयएलपी-१०८७/ २४७७/ उद्योग-२, दिनांक ०४.१२.२९८७ अन्वये काढलेले आदेश रद्द करण्यात येत असून हा शासन निर्णय या भागासाठी लागू राहिल.

१०. उद्योगांची प्रदूषण क्षमतेनुसार विशिष्ठ रंगाने वर्गवारी करण्यात आलेली आहे व ती म.प्र.नि.मंडळाच्या संकेतस्थळावर उपलब्ध आहे. पर्यावरणदृष्टया स्वच्छ उत्पादन प्रक्रिया सातत्याने विकसित होत आहेत. तसचे प्रदूषण नियंत्रणाबाबत आधुनिक यंत्रणा उपलब्ध होत आहेत. या बाबी लक्षात घेऊन म.प्र.नि.मंडळाने उद्योगांच्या वर्गवारीचा आढावा दर दोन वर्षांनी घ्यावा व सुधारित वर्गीकरणाबाबतची माहिती म.प्र.नि.मंडळ व पर्यावरण विभागाच्या संकेतस्थळावर उपलब्ध करुन द्यावी.

११. उद्योगांचे स्थान निश्चयन करतांना नदीच्या नियंत्रक पूररेषेपासूनचे अंतर ठरवितांना क्षितिज समांतर सरळ रेषेत अंतर हे कार्यकारी अभियंता, पाटबंधारे विभाग, महाराष्ट्र शासन यांनी पाटबंधारे विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे शासन परिपत्रक क्र. एफडीडब्ल्यू-१०८९/ २४३/ ८९/ सिं.व्य.(कामे), दि.२१.०९.१९८९ अन्वये प्रमाणित करावे. उद्योगांच्या भुखंडाच्या सीमेची नदीच्या सरसरी पूररेषेपासूनचे अंतर ना विकास क्षेत्र असेल तर उद्योगाच्या प्रस्तावित आराखडयानुसार उद्योगाच्या कार्यरत क्षेत्रापासूनचे (Operational Area) नदीच्या सरासरी पूररेषेपासूनचे अंतर विचारात घेण्यात यावेत. ना विकास क्षेत्रात वृक्षारोपण करुन हरीत पट्टा निर्माण करण्यात यावा.

१२. नदीच्या पाण्याची गुणवत्ता प्रस्तावित उपयोगासाठी योग्य राखण्यासाठी नागरी क्षेत्रामध्ये पर्यावरणविषयक सुविधांचा विकास होण्याच्या दृष्टीने खालील निर्णय घेण्यात आलेले आहेत.

अ. नदी वर्गीकरण केलेल्या क्षेत्रामध्ये पुरेशी प्रक्रिया न केलेले घरगुती सांडपाणी विसर्ग करणाऱ्या स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी त्यांच्याकडे निर्माण होणाऱ्या संपूर्ण घरगुती सांडपाण्यासाठी तीन वर्षाच्या आत सांडपाणी यंत्रणा उभारुन कार्यान्वित करणे आवश्यक राहिल. याबाबतचा कालबध्द कार्यक्रम व पाठपुरावा नगर विकास विभागामार्फत करण्यात यावा.

ब. स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या अखत्यारीतील जागेमध्ये घरगुती सांडपाणी प्रक्रिया यंत्रणा उभारणी नद्यांच्या नियंत्रक पूररेषेच्या १०० मीटरच्या बाहेर अनुज्ञेय राहिल. यासाठी सदर सांडपाणी प्रक्रिया केंद्र हे नैसर्गिक उताराच्या आधारे स्थान निश्चयन झालेले असावे. सदर प्रक्रिया यंत्रणेसाठी द्यावयाची मानके प्रादत्त समिती देईल.

क. नदीच्या नियंत्रक पूररेषेच्या ५०० मीटरच्या बाहेर नागरी क्षेत्रातील घनकचरा विल्हेवाटीसाठी नागरी घनकचरा अधिनियम, २००० अंतर्गत आवश्यक ती घनकचरा व्यवस्थापन यंत्रणाउभारण्यासाठी परवानगी असेल.

ड. उपरोक्त सांडपाणी प्रक्रिया यंत्रणा व नागरी घनकचरा व्यवस्थापन यंत्रणा, नदीच्या उच्चतम पूररेषा विचारात घेऊन या यंत्रणा नद्यांच्या पुरामुळे बुडणार नाही, याबाबत खबरदारी घेणे आवश्यक आहे.

इ. स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी त्यांच्या परिसरात असणाऱ्या नद्या व तलाव यांच्या पाणी गुणवत्ता संवर्धनासाठी विशेष कार्यक्रम हाती घ्यावेत. तसेच नदी व तलावाच्या क्षेत्रात प्रदूषणकारी क्रिया, जसे - वाहने धुणे, घनकचरा विल्हेवाट, इ. वर प्रतिबंध करावा.

१३. धोरण पुनर्विलोकन समिती :

शासन निर्णयाची अंमलबजावणी करतांना आवश्यक तो धोरणात्मक खुलासा / विशिष्ट प्रकरणे यावर निर्णय घेण्यासाठी शासन स्तरावर समिती स्थापन करण्यात यावी. सदर समितीमध्ये पर्यावरण, उद्योग, नगर विकास, जलसंपदा विभागाचे सचिव तसेच सदस्य सचिव, महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळ यांचा समावेश राहील. संचालक, पर्यावरण विभाग हे समितीचे सदस्य सचिव राहतील.

१४. नदी खोऱ्यांच्या क्षेत्रामध्ये पर्यावरण विषयक स्थान नियमन अंमलता आणण्याकरीता पर्यावरण (संरक्षण) अधिनियम, १९८६ च्या कलम ५ वा पर्यावरण (संरक्षण) नियम, १९८६ च्या नियम ४ (५) अन्वये असलेल्या अधिकारांचा वापर करुन हे आदेश जारी करण्यात आलेले आहेत.

१५. या शासन निर्णयान्वये पर्यावरण विभागाने या विषयावरील दि. १५.७.२००० रोजी जारी केलेला शासन निर्णय खारीज करण्यात येत आहे. हा शासन निर्णय निर्गमित झाल्याच्या दिनांकापासून अंमलात येईल.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

(ग. नि. वराडे)
संचालक

प्रति,
मा.राज्यपाल यांचे सचिव,
मा.मुख्यमंत्र्यांचे प्रधान सचिव,
मा.उपमुख्यमंत्र्यांचे प्रधान सचिव,
मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन,
सर्व मंत्रालयीन विभागाचे अप्पर मुख्य सचिव/ प्रधान सचिव/ सचिव,
पर्यावरण विभागातील सर्व अधिकारी,
मा.मंत्री (पर्यावरण) यांचे खाजगी सचिव,
मा.राज्यमंत्री (पर्यावरण) यांचे खाजगी सचिव,
सर्व मा.मंत्री/राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव,
मुख्य कार्यकारी अधिकारी, महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळ,
अध्यक्ष/ सदस्य सचिव, म.प्र.नि.मंडळ, मुंबई,
संचालक, उद्योग संचालनालय,
माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय,
पर्यावरण विभागातील सर्व कार्यासने / तां. क. १, निवड नस्ती.

- ----

Annexure-I

LIST OF RIVER BASINS AND DETAILS REGARDING CLASSIFICATION OF RIVERRINE SYSTEM INTO A-I, A-II, A-III etc. CATEGORIES.

List of Riverine System with Sub-Basins

1] Agrani River Basin

2] Bombay Island Basin

3] Ghataprabha River Basin

4] Konkan Coastal Basin

5] Krishna River Basin

6] Kundalika River Basin

7] Lower Bhima River Basin

8] Lower Godavari River Basin

9] Nag River Basin

10] Narmada River Basin

11] Nira River Basin

12] North and New Bombay Basin

13] Patalganga River Basin

14] Satpati Coastal Basin

15] Sukna River Basin

16] Tapi River Basin

17] Ulhas River Basin

18] Upper Bhima River Basin

19] Upper Godavari River Basin

20] Wainganga, Wardha, Penganga River Basin

CLASSIFICATION OF WATER
OF
AGRANI RIVER BASIN

Sr. No.	Name of River	Stretch of A-I Class	A-II Class	A-III Class
1.	Agrani River	---	All waters of Agrani River from origin to boundary.	---

BOMBAY ISLAND BASIN

Sr. No.	Name of River	Stretch of A-I Class	A-II Class	SW-II Class
1.	Bombay Island Basin	---	---	All waters falling in catchment area of Bombay Island region are classified as SW-II Class.

GHATAPRABHA RIVER BASIN

Sr. No.	Name of River	Stretch of A-I Class	A-II Class	
1.	Ghataprabha River	---	Ghataprabha river & Its tributaries from origin to State boundry.	---
2.	Hiranykeshi	---	- do -	---
3.	Tamraparni	---	- do -	---

KONKAN COASTAL BASIN/SUB-BASIN

Sr. No.	Name of River	Stretch of A-I Class	A-II Class	SW-II Class
1.	Surya	Origin to Surya dam	Surya dam to saline zone	Stretch of rivers having tidal & saline zone upto sea.
2.	Vaiterna	Origin to Upper Vaiterna dam	Upper Vaiterna dam to saline zone.	- do -
3.	Tansa	Origin to Tansa dam	Tansa dam to saline zone	- do -
4.	Savitri, Vashiti, Shatri, Jog, Muchkundi Gad (Near Savarde in Ratnagiri Dist.) Gad (Near Kankavli in Sindhudurg Dist.) Kal (Near Addl. MIDC Mahad)	---	Stretch of rivers spread upto saline zone.	- do –

एच-११७६[५००-७-२००९]-५

KRISHNA RIVER BASIN

Sr. No.	Name of River	Stretch of A-I Class	A-II Class	
1.	Krishna River	Origin to Dhom Dam	Dhom dam to State Border	---
2.	Venna River	Origin to Kalamba dam.	Kalamba dam to confluence with Krishna river	---
3.	Uramodi River	Origin to Urmodi dam.	Dam to confluence With Krishna river	---
4.	Tarli	Origin to Tarli dam	Dam to confluence With Krishna river	---
5.	Koyna	Origin to Koyna dam	Koyna dam to confluence with Krishna river.	---
6.	Kandhar	Origin to Wang dam	Wang dam to confluence with Krishna river.	---
7.	Peth	---	Origin confluence with Krishna river.	---
8.	Warna	Origina to Warna dam	Warna dam to confluence with Krishna river.	---
9.	Kadvi	Origin to dam near Malkapur	Dam at Malkapur to confluence with Krishna river.	---
10.	Kasari	Origin to dam	Dam to confluence with Krishna river.	---
11.	Kumbhi	Origin to Kumbhi dam	Kumbhi dam to confluence with Krishna river.	---

KRISHNA RIVER BASIN

Sr. No.	Name of River	Stretch of A-I Class	A-II Class	
12.	Tulsi	Origin to dam at Chanawale village	Dam at Chanwale village to confluence with Krishna river.	---
13.	Bhogawati	Origin to Radhanagari dam.	Radhanagari dam to confluence with Krishna river.	---
14.	Dudhganga	Origin to dam at Kalmawadi village	Dam at Kalmawadi to State Boarder.	---
15.	Vedganga	Origin to dam at Ukarbarla village	Dam at Ukarbarla to State Boarder.	---
16.	Verala	Origin to Nevetank	Neva tank to confluence with Krishna river.	---
17.	Wanganga	Origin to dam	Dam to confluence with Krishna river.	---
18.	Morna	---	Origin to confluence with Krishna river.	---
19.	Shimbi	---	Origin to confluence with Krishna river.	---

KUNDALIKA RIVER BASIN

Sr. No.	Name of River	Stretch of A-I Class	A-II Class	SW-II Class
1.	Kundalika	Origin to Kolad dam.	Kolad dam to Areykhund.	Arekhund to confluence with sea.

LOWER BHIMA RIVER BASIN/SUB-BASIN

Sr. No.	Name of River	Stretch of A-I Class	A-II Class	
1.	Sina	---	Origin to confluence with Bhima	---
2.	Chandani	---	Origin to confluence with Bhima	---
3.	Bhogawati	---	Origin to confluence with Bhima	---
4.	Kamuni	---	Origin to confluence with Bhima	---
5.	Mosira	---	Origin to confluence with Bhima	---
6.	Bori	---	Origin to confluence with Bhima	---
7.	Mas	---	Origin to confluence with Bhima	---
8.	Bhima (stretch of river in lower Bhima basin)	---	Confluence of Bhima with Nira to State border.	---

LOWER GODAVARI RIVER BASIN

Sr. No.	Name of River	Stretch of A-I Class	A-II Class	
	Lower Godavari River Basin			
1.	Godavari	---	D/S of Jaikwadi dam to State border.	---
2.	Purna	---	Origin to confluence With Godavari river.	---
3.	Karpura	---	- do -	---
4.	Dhudhana	---	- do -	---
5.	Yalganga	---	- do -	---
6.	Dhora	---	- do -	---
7.	Kundalika	---	- do -	---
8.	Sindhaphana	---	- do -	---
9.	Manjra	---	- do -	---
10.	Terna	---	- do -	---
11.	Manar	---	- do -	---
12.	Tiru	---	- do -	---

NAG RIVER BASIN/SUB-BASIN

Sr. No.	Name of River	Stretch of A-I Class	A-II Class	SW-II Class
1.	Nag	---	Origin to Ambazari lake.	Ambazari lake to confluence with Kanhan river.
2.	Pioli	---	Origin lake Gorewada tank	Gorewada tank to confluence with Nag river.

NARMADA RIVER BASIN /SUB-BASIN

Sr. No.	Name of River	Stretch of A-I Class	A-II Class	A-IV Class
1.	Narmada	---	River Narmada in Maharashtra State	---

NIRA RIVER BASIN /SUB-BASIN

Sr. No.	Name of River	Stretch of A-I Class	A-II Class	A-IV Class
1.	Nira	Origin to Devghar Dam	Devghar Dam to Vir Dam	Vir Dam to Conflu.With Bhima
2.	Kannad River (Including of Yelwadi River)	Origin to Bhatghar Dam	---	---
3.	Ganjawani River	---	Origin to confluence With NIRA	---
4.	Karha River	---	Origin to confluence With NIRA	---

NORTH & NEW BOMBAY BASIN

Sr. No.	Name of River	Stretch of A-I Class	A-II Class	SW-II Class
1.	North & New Bombay Basin	---	All waters falling in area of North New Bombay	
2.	Kasadi river	---	All waters falling in the area of North New Bombay	
3.	Gadha	---	All waters falling in the area of North New Bombay	

PATALGANGA RIVER BASIN

Sr. No.	Name of River	Stretch of A-I Class	A-II Class	SW -II Class
1.	Patalganga	Origin to tata power House at Khopoli with Catchment are Of Dams near Lonavala	Tata Power house at Khopoli to weir at Chawane	Weir at Chawane
2.	Balganga	Origin To Creek	---	Tidal Zone Of Balganga River
3.	Bhogeshwari	Origin to creek	---	Tidal Zone Of Bhogeshwari River

SATPATI COASTAL BASIN

Sr. No.	Name of River	Stretch of A-I Class	A-II Class	SW-IV Class
1.	Vogni	---	Origin to saline Water zone(In Maharashtra	---
2.	Paona	---	Origin to saline Water zone	Tidal & Saline portion of river

SUKANA RIVER BASIN

Sr. No.	Name of River	Stretch of A-I Class	A-II Class	
1.	Sukana river	---	Sukana river from its origin to confl. with Godawari River	---

TAPI RIVER BASIN

Sr. No.	Name of River	Stretch of A-I Class	A-II Class	
1.	Tapi River	---	From M.P. State Border to Gujarat State Border.	---
2.	Purna River	Origin to Purna Dam.	Purna Dam to Confluence with Tapi river.	---
3.	Katepurna River	Origin to Katepuran Dam.	Katepurna Dam to Confluence with River Purna.	---
4.	Shahanur River	Origin to Shahanur dam.	Shahanur dam to Confluence with River Purna.	---
5.	River Pedhi, Van, Mound, Chandra Bhaga, Man, Bosva.	---	Origin to Confl. with Purna river.	---
6.	Girna River	---	Origin to Confl. With Tapi.	---
7.	Gomati River	---	Origin to Confl. With Tapi.	---
8.	Burai River	---	Origin to confl. With Tapi river.	---
9.	Panjrakan	---	Origin to confl. With Tapi.	---

ULHAS RIVER BASIN

Sr. No.	Name of River	Stretch of A-I Class	A-II Class	SW-II Class
1.	Ulhas	Origin to Badlapur Water Works.	Badlapur water Works to NRC bund at Shahad.	NRC bund at Shahad to confluence with sea.
2.	Barvi	Origin to Barvi dam	Barvi dam to confluence with Ulhas river.	---
3.	Bhatsa	Origin to confluence with Ulhas river (saline water zone)	---	---
4.	Kalu	Origin to confluence with Ulhas river (saline water zone)	---	---

UPPER BHIMA RIVER BASIN

Sr. No.	Name of River	Stretch of A-I Class	A-II Class	SW-II Class
1.	Pushpawati River	Origin to Pushpawati bandara.	Pushpawati Bandara to confluence with Kukadi.	---
2.	Are River	Origin to Pimpalganjagadam	Pimpalgaonjagadam to confluence with Pushpawati.	---
3.	Kukadi River	Origin to Manikdondam	Manikdondam to confluence with Ghod river.	---

UPPER BHIMA RIVER BASIN

Sr. No.	Name of River	Stretch of A-I Class	A-II Class	A-IV Class
4.	Mina River	Origin to Wadaj dam	Wadaj dam to confl. With Ghod river	---
5.	Ghod River	Origin to Dimbhedam	Dimbhedam to confl. With Bhima river	---
6.	Vel River	---	Origin to confl. With Bhima	---
7.	Bhima River	Origin to Chaskaman dam	Chaskaman dam to confl. With Mira river	---
8.	Bhama River	Origin to Askheda dam	Askheda dam to confl. With Bhima	---
9.	Andhra River	Origin to Vadivale dam	Vadivale dam to confl, with Indrayani	---
10.	Kundali River	Origin to Shirwati dam	Shirwati dam to confl. with Indrayani river	---
11.	Indrayani River	Origin to Lonavala dam	Lonavala dam to confl. with Bhima river	---
12.	Pawana River	Origin to Pawana dam	Pawana dam to Ravet weir	Ravet weit to confl. with Mula
13.	Mula River	Origin to Mulsi dam	Mulsi dam to Wakad Bandhara	Wakad Bandhara to confl. with Mutha river
14.	Mutha River	Origin to Khadakwasla dam	Khadakwasla dam to Vithalwadi weir	Vithalwadi weir to confl. with Bhima river

UPPER GODAVARI RIVER BASIN / SUB-BASIN

Sr. No.	Name of River	Stretch of A-I Class	A-II Class	
1.	Godavari	Origin to Gangapur dam	Gangapur dam to Paithan	---
2.	Darna	Origin to Darna dam	Darna dam to confl. with Godavari	---
3.	Kolganga (Kalwan)	Origin to Waghad dam	Waghad dam to confl. with Godavari	---
4.	Unand	Origin to Ozarkhed dam	Ozarkhed dam to confl. with Godavari	---
5.	Kadwa	Origin to Karanjvan dam	Karanjvan dam to confl. with Godavari	---
6.	Pravara	Origin to Bhandardara dam	Bhandardara dam to confl. with Godavari	---
7.	Mahalungi	Origin to Mahalungi dam	Mahalungi dam to confl. with Godavari	---
8.	Adula	Origin to Adule dam	Adule dam to confl. with Godavari	---
9.	Mula	Origin to Mula dam	Mula dam to confl. with Godavari	---
10.	Shivani	Origin to Ambadi dam	Ambadi dam to confl. with Godavari	---

WAINGANGA, WARDHA, PENGANGA RIVER BASIN / SUB-BASIN

Sr. No.	Name of River	Stretch of A-I Class	A-II Class	
1	Khekrenalla	Origin to Khekranalla project	Khekranalla project to confl, with Pench river	---
2	Pench	Origin to Pench River Project	Pench river project to confl, with Wainganga rivere	---
3	Bag River	Origin to Bawanthadi project (including Sagra project)	Bawanthadi project to confl. with Wainganga river	---
	A] Winganga River		From M.P. State Border to confl. with Wardha river	---
	B] Wardha River		From M.P. State Border to confl. with Wainganga river	---
	C] Penganga River		Origin to confl. with Wardha river	---
	D] Pranhita River (stretch of river in Mah.)		From confl. of Wardha and Wainganga river to confl. with Godavari river	---
	E] Indrayani River (stretch of river in Mah.)		From M.P. State Border to confl. with Godavari river	---
	F] Godavari River (stretch of river in Mah.)		From confl. of Pranhita to confl. with Indrayani river	---

Annexure-II

EXPECTED STANDARDS OF WATER AS PER CLASSIFICATION OF BEST DESIGNATED USAGES

Category of fresh water	A-I	A-II	A-III	A-IV
Best Usage	Unfiltered Public water supply after approved disinfection	Public water supply with approved treatment equal to coagulation, sedimentation & disinfection	Not fit for human consumption Fish & Wildlife propagation	Agriculture, Industrial cooling & process water
PHYSICAL QUALITIES:				
Temperature	Not higher than Ambient temp by 2 C.	Not higher than ambient temp by 5 C.	Not more than 3 C above ambient temp	Not more than 3 C above ambient temp
Colour	Less than 50 units (Cobalot Units)	Less than 300 units (Platinum Cobalt Units)	-	Unobjectionable
Turbidity	Less than 25 units JTU	-	-	-
Odour	Unobjectionable	Unobjectionable	-	Unobjectionable
Taste	Unobjectionable	Unobjectionable	-	Unobjectionable
Floating Solids	-	-	-	-
CHEMICAL QUALITIES:	Maximum allowable concentration			
I.Toxic substances	-	-	-	-
Arsenic(As AS)	0.3 mg/l	0.03 mg/l	1.0 mg/l	0.1 mg/l
Cadmium (as Cd)	0.01 mg/l	0.01 mg/l	-	-
Chromium (Hexa Cr)	0.05 mg/l	0.05 mg/l	0.05 mg/l	0.2 mg/l
Cyanide (as Cn)	0.05 mg/l	0.1 mg/l	0.05 mg/l	0.2 mg/l
Lend (as Pb)	0.1 mg/l	0.1 mg/l	-	0.1 mg/l
Boron	-	-	-	2.0 mg/l
Mercury (as Hg)	0.001 mg/l	0.001 mg/l	0.001 mg/l	-
Gross alpha activity	3 pCi/ml	10 pCi/ml	3 pCi/ml	3 pCi/ml
Gross Beta activity	30 pCi/ml	10 pCi/ml	30 pCi/ml	30 pCi/ml
2.Substances affecting health	-	-	-	-
Fluoride (as F)	1.5 mg/l	1.5 mg/l	-	1.0 mg/l
Nitrates (as NO)	45 mg/l	45 mg/l	-	-

3.Substances affecting the potability of water	-	-	-	-
pH	6.5 to 9.0	6.5 to 9.0	6.5 to 8.5	6.5 to 8.5
T.D.S.	-	-	-	-
Total Solids	1500 mg/l	1500 mg/l	-	-
Total suspended solids	25 mg/l	-	-	-
Total Hardness (CnCO)	5. mg/l	500 mg/l	-	-
Total Residential Chlorine	-	-	-	-
Electrical conductance at 25 C	-	-	1000 x 10 mhos	1000 x 10 mhos
Free Carbon Dioxide	-	-	12 mg/l	-
Free Amnonical Nitrogen (N)	-	-	1.2 mg/l	-
Oil & Grease	-	-	0.1 mg/l	-
Pesticides	-	-	0.02 mg/l	-
Biotic Index	-	-	6.0 mg/l	-
Total Ammonical Nitrogen	1.5 mg/l	1.5 mg/l	-	50 mg/l
Chlorides (as Cl)	600 mg/l	600 mg/l	-	600 mg/l
Sulphates	400 mg/l	400 mg/l	-	1000 mg/l
Copper (as Cu)	1.5 mg/l	1.5 mg/l	-	-
Maganese (as Mn)	0.5 mg/l	3.0 mg/l	-	-
Iron (as Fc)	1.0 mg/l	5.0 mg/l	-	-
% Sodium	-	-	-	-
Zinc (as Zn)	4.5 mg/l	5.0 mg/l	15.0 mg/l	15.0 mg/l
Phenolic Compounds (C N O)	0.002 mg/l	0.002 mg/l	0.05 mg/l	-
Alkyt Benzene Sulphates (ABS Surfactants)	1.0 mg/l	1.0 mg/l	-	-
Mineral Oil	0.3 mg/l (No visible oil in sample)	0.3 mg/l (No visible oil in sample)	-	-
Ammonia	1.5 mg/l	1.5 mg/l	-	-
B.O.D. 5days 20 C	2.0 mg/l (monthly average of atleast 10 Samples)	5.0 mg/l (monthly average of atleast 10 samples)	10 mg/l	30.0 mg/l
C.O.D	-	-	-	150 mg/l

D.O.	Not less than 5 mg/l (monthly average of atleast 100 Samples) Not less than industrial sewage	4.0 mg/l	Not less than 40% on satutration or 3 mg/l whichever is more	150 mg/l Not less than 2 mg/l
Bacteriological standards: (MPN/100)	Coliform Bacl 250	Not greater than 5000	-	-

Carbon Chloroform (Extract: CCE Organic Pollutants) Any value beyond 0.2 mg/l will render the water suspicious upto a value of mg/l and beyond this value water will be unfit.

Annexure-III

LIST OF ACTIVITIES ALLOWED / DISALLOWED IN NO DEVELOPMENT ZONE

Suggestive list of Non-Industrial Activities which can be allowed in 'No Development Zone'

1) Fuel Wood Growing
2) Furniture & Structural Wood Growing
3) Bamboo Growing
4) Grass & Fodder Growing
5) Sericulture without Processing
6) Orchards Development
7) Fruits & Berries Growing
8) Nurseries Development
9) Medicinal Plants and Aromatic Plants Growin
10) Water Abstraction works

Annexure-IV

Activities which can be allowed in Residential areas along the rivers with the permission of concerned local body

1) Preservation of meat; canning preservation & processing of fish
2) Rice huller
3) Groundnut decortications
4) Grain mill for production of flour
5) Manufacture of supari
6) Manufacture of bakery products
7) Coffee curing, roasting and grinding
8) Cashewnut processing like drying, shelling roasting, salting etc.
9) Manufacture of wooden and Cane boxes and packing
10) Manufacture of structural wooden goods such as beams, posts, doors and windows.
11) Manufacture of wooden furniture and fixtures
12) Manufacture of bamboo and can furniture and fixtures
13) Manufacture of structural stone goods, stone dressing, stone crushing and polishing.
14) Manufacture of cement concrete building components, concrete jallies, septic tank, plaster of paris work
15) Manufacture and repair of Sundry ferrous engineering Products done by jobbing Concerns such as mechanical workshops with lathes, drills, grinders .

Electrical Goods

16) Repair of refrigerators, air conditioners, washing machines, electric cooking ranges, motor rewinding works, domestic appliances Transport Equipments
17) Repair of motor vehicles
18) Repairs of locks, stoves umbrellas, sewing machines, gas burners, buckets and other sundry house-hold
19) Optical glass grinding and repairs
20) Electronic industry